

Lezen Rechters 10: 6- 12: 7

Gemeente

*Wat is goed en wat is slecht,
wat is krom en wat is recht,
wat is gaaf, wat is kapot.
Alles is anders, in de ogen van God.*

Dat kinderliedje dat we een paar weken geleden zongen
Vragen die in de opvoeding van je kinderen voorbij komen

Wat mag en wat niet
Wat is lief en wat is stout
Wie is God?
Wat wil Hij
Wat geef je als ouders door en laat je zien?

Soms is dat duidelijk en soms ook niet
Soms denk je het te weten totdat je er opeens met heel andere ogen naar kijkt.

Soms lees je dezelfde Bijbel in dezelfde kerk in hetzelfde geloof, en kom je tot heel verschillende uitkomsten.

En dat, lieve mensen, hoort erbij
In de brief aan de Hebreëën lezen we dat de christenen om volwassen te worden in het geloof *hun zinnen moeten oefenen om goed en kwaad te onderscheiden*

Het verhaal van Jefta vormt zo'n oefening
Opmerkelijk qua inhoud, maar ook qua vorm binnen het boek Rechters.
Wat wordt er veel besproken.
Eerst tussen God en zijn volk
Dan tussen Jefta en zijn broeders
Daarna tussen Jefta en de koning van Ammon
En dan op het moment suprême blijft het angstig stil

Want de climax van dit verhaal is de gelofte van Jefta en wat hij daar vervolgens mee doet.
Als dank voor de overwinning belooft hij de HEER een brandoffer
En als dat zijn dochter, enige kind, blijkt te zijn deinst hij er niet voor terug dat offer te voltrekken
Ik weet, in de protestantse traditie is zij tot een voortijdige non gemaakt en in de middeleeuwen durfden ook joodse uitleggers de gruwelijke werkelijkheid niet meer te herhalen.
Ze stonden in die die dagen toch al onder de verdenking *kinderoffers* te brengen
Maar een eerlijke exegese laat geen andere conclusie toe dan dat het meisje de gelofte van haar vader met de dood heeft moeten bekopen.

Wie was deze Jefta en hoe kwam hij hiertoe.
In commentaren en preken worden grote woorden gebruikt,
recht tegenover elkaar:
Voor de één is Jefta de grote geloofsheld
Voor de ander een macho die zijn eigen kind opoffert aan zijn grote ego
Wie hem tot een geloofsheld verklaart, ontkent dat het meisje feitelijk gedood is.
Nee, ze is maagd gebleven in haar toewijding aan God.

Want een geloofsheld die een kinderoffer brengt is Bijbels gezien onmogelijk
En Jefta *wordt* met ere genoemd in de galerij van geloofshelden in Hebreëen 11.: 32-34

Wie is dus Jefta

Een geloofsheld, macho egotripper?

Of een mens als jij en ik die zomaar kan uitglijden

In welke spiegel laat de profetische Bijbelverteller ons hier kijken?

Of met het thema van het hele boek Rechters:

Hoe laat ook Jefta ons zien, dat het fout gaat als er *geen koning is in Israel en ieder doet wat goed is in eigen ogen.*

Het verhaal begint met het oude liedje dat Israel de HEER weer heeft verlaten en andere goden achterna loopt

Waarop de HEER hen aan hun keuze overgeeft en brengt onder de knoet van hun vijanden Ammon deze keer.

Bij dat oude liedje hoort ook de roep om Gods hulp

Alleen wordt nu het liedje onderbroken als de HEER weigert te helpen. Ik stop er mee.

Zoek het maar bij de goden die jullie gekozen hebben.

Kiezen: dat speciale woord uit de intimiteit van de relatie tussen de HEER en Israel
een woord uit de sfeer van de liefde

Zo had God Israel uitverkoren en tot zijn eigen kind aangenomen

En dan lezen we dat met dit woord kiezen toch een vonk van Gods liefde op het volk overspringt

Het krijgt berouw, doet de andere goden weg en gaat God weer dienen

En dan : misschien wel mooiste zinnetje in deze hele geschiedenis:

Toen kon de HEER niet langer aanzien hoe moeilijk Israël het had.

Letterlijk staat er: *toen kromp zijn ziel ineen.*

Wat haast menselijk herkenbaar.

En Hij gaat Israel toch weer helpen, in liefde kan Hij niet anders

Als Israel op zoek gaat naar een leider in de oorlog, introduceert de verteller ons Jefta,

Een bekwaam militaire aanvoerder, ok

De zoon van een beroemd man: Gilead, ook ok

Alleen verwekt bij een hoer.

Om die reden door zijn broers de familie en het land uitgezet.

Afgesneden van Gods volk, en van Gods plan met dat volk.

En dat is bepaald niet ok

En met Abimelech van vorige week in gedachten houden we ons hart vast.

Ook zo'n afgewezen bastaardkind met een spoor van dood en verwoesting tot gevolg

Maar Jefta is anders.

Ja, hij is de aanvoerder van een stel outlaws en vechtjassen

Maar hij wreekt zich niet op zijn broers zoals Abimelech

Hij neemt de wijk en woont in Tob

Een knipoog van de verteller

Want tob betekent goed.

Want wat we verder horen klinkt best tov

Jefta heeft van grond af een nieuw bestaan opgebouwd

En hij laat zich de kaas niet van het brood eten.

Als zijn broers bij hem om hulp komen, dan geeft hij wel terug hoe het zit

Ik de verstotene, mag het nu wel voor jullie opknappen?

Dat kan alleen als ik jullie leider wordt

Hij de gehate en verstoten hoerenzoon, wordt nu het hoofd

*De steen die de bouwers afkeurden
is een hoeksteen geworden.
Dit is het werk van de HEER,
een wonder in onze ogen. (Psalm 118: 22v)*

Het is het werk van die HEER die ook zelf door zijn eigen volk was verlaten, maar die toch in liefde niet anders kon dan hen weer helpen
Jefta en de HEER hebben wel wat van elkaar

Ik noemde al zijn geloof en Bijbelvastheid
Jefta is het die in het gesprek met zijn broeders de HEER ter sprake brengt.
Hij brengt alles voor Gods aangezicht
Zijn uitlandigheid, zijn ellende, heeft Hem niet van God vervreemd, integendeel.
Afgesneden van alles dat hem basis en toekomst gaf,
vond hij houvast bij God en bij zijn woord

Vooraf in het gesprek met de koning van Ammon blijkt hoezeer Jefta thuis is in die eerste vijf boeken van de Bijbel, de Thora,
Gods wegwijzer ten leven

Je ziet wel vaker dat mensen die buiten de kerk zijn geraakt,
soms intenser met God en de Bijbel bezig zijn dan binnen de kerk.
Voor hen is het geen gewoonte of bijgelovigheid meer, maar een oprecht zoeken van God.
Zijn beroep op de Thora in dat gesprek met de koning van Ammon kan ik nu niet allemaal aanwijzen.
Maar het allermooiste is dat hij via Balak de koning van Moab uit Num 24 wijst op het geheim van Israël

Geroepen om een zegen te zijn voor alle volken van de wereld
Dat het door God aan Israël gegeven stukje aarde niet alleen een woonplaats was,
maar het begin van een nieuwe aarde
om vandaar uit de zegen te laten uitgroeien voor de hele wereld.

De oproep van Jefta aan de koning van Ammon is dus:
wees geen vijand, maar zoek de vrede van Israël en je zult gezegend worden.
Jefta de krijgsheer zoekt niet de strijd maar allereerst de vrede van God
Maar helaas Ammon weigert de uitgestoken hand en valt aan.

Op dat moment toont de HEER zijn instemming met Jefta door Hem zijn Geest te geven
En Jefta trekt op gedreven door de Geest
Eerst door het eigen gebied heen om manschappen te mobiliseren en dan op Ammon aan.

En dan in die flow klinkt die gelofte.
Als u de Ammonieten aan mij uitlevert, dan zal de eerste die me bij mijn behouden thuiskomt tegemoet komt voor u zijn; die zal ik als brandoffer aan u opdragen

Een gelofte is op zich een mooi Bijbels gebruik
Geen dealtje
Als ik dit, dan u dat
Nee, met een gelofte verankerde je je afhankelijkheid van God
Je legt van te voren vast dat bij een goede afloop alle credits voor de HEER alleen zijn.
Niet mijn prestatie, maar zijn trouw
Zoals Hanna de moeder van Samuel
Heer schenk mij een zoon, dan schenk ik hem aan u, om u levenslang te dienen.
Geen dealtje maar vooraf de verzekering van haar afhankelijkheid en toewijding.
En zoals Jefta zijn gelofte begint, zou het net als bij Hannah nog heel mooi en sterk zijn:

iemand uit zijn huishouding toewijden aan het dienen van God
Maar waar hij een punt had moet zetten, knalt hij door
Met maar twee woorden in het Hebreeuws *ten brandoffer*.

Waarom deze toevoeging?
We kunnen slechts gissen.
bravoure van de soldaat vlak voor de strijd?
doorgeslagen enthousiasme?
Wie zal het zeggen

Veel belangrijker is wat hij daar vervolgens mee doet.
Wie me bij mijn behouden thuiskomst tegemoet komt, zal voor u zijn; die zal ik als brandoffer aan u opdragen

Dan komt zijn dochter, zijn enig kind, hem dansend tegemoet.

Jefta die had gevochten voor de toekomst van Gods reddingswerk
Ziet zijn eigen deel daarin nu in rook opgaan.
Want via zijn dochter zou hij door nageslacht delen in dat toekomstige reddingswerk van God
Meewerken aan de komst van de Messias die ooit uit Israel geboren zou worden.
Kinderzegen in het OT stond in dat perectief.
En daarom roept hij
*Ach mijn kind, dat jij me deze slag moet toebrengen, dat juist jij het bent die me in het ongeluk stort!
Ik heb de HEER een gelofte gedaan en daar kan ik niet op terugkomen.*

Velen vallen over deze uitroep
Wat een egoïst
Een staaltje van blaming the victim
Het slachtoffer de schuld geven
Ik durf het niet te zeggen of de verteller ons tot zo'n conclusie wil leiden.
Ik vermoed toch meer dat de Bijbelverteller hierin de wanhoop van Jefta wil verwoorden.

Dat hij als in een flits ziet hoe zijn kracht, zijn houvast in het woord van God, nu zijn ondergang wordt
Ik heb de HEER en gelofte gedaan, ik kan niet meer terug.

Wat mij opvalt, is dat elke tegenwerping ontbreekt
God zwijgt
De omstanders zwijgen
En het meisje zelf gaat volkomen met haar vader mee..
Vader doe wat u De HEER heb toegezegd
Dit lijkt Bijbels
Psalm 15 zegt: *iemand die bij God hoort breekt zijn eed niet, al brengt het hem nadeel*
Dat is de stijl van God zelf
Betrouwbaar in wat Hij zegt.
Woorden moeten betrouwbaar zijn
Dat is van levensbelang, heeft Jefta ontdekt, toen in den vreemde Gods woord zijn houvast werd..
Ik heb de HEER en gelofte gedaan, ik kan niet meer terug.
Door en door principieel

Het meisje vraag 2 maanden uitstel om met haar vrienden te bewenen dat ze nooit de bruid zal worden.
Ook hier horen we weer wat ook voor haar het zwaarste woog.

Niet haar leven, maar haar aandeel in de komende verlossing van de HEER, via een huwelijk en nageslacht
Het heeft dus alles met hun geloof in God te maken
Door en door principieel

Maar vraagt God dit offer echt?
Moet je echt altijd wat je zegt, ook doen?
Wat het ook is?

De Bijbelverteller onthoudt zich van commentaar
Al geeft hij wel een hint
De overwinning van Jefta heeft bitter weinig opgeleverd
Het directe vervolg is een bloedige broederstrijd
Kent men aan de vruchten niet de boom?
Met al zijn geloof en Bijbelvastheid komt Jefta uit bij Abimelech

Dus nee, hier gaf God niet zijn zegen op
dit wilde God dus niet
Kinderoffers zijn een gruwel in Gods ogen

En als je op basis van Gods woord toch vindt van wel,
dan ga je fout met dat woord van God om.
God heeft zijn Thora gegeven als een weg ten leven,
maar je kunt er zo mee omgaan, zal Paulus later zeggen dat het een dodelijk werktuig wordt,
Als de letter van de wet los raakt van de geest van de wet.

Is dit dan de les die de verteller Israel heeft willen leren?
Denk niet dat je er bent, als je maar trouw en gehoorzaam Gods wet volgt.
Ook dan heb je die koning nodig om jou helpen de wet zo te verstaan dat het niet jouw wil is, maar echt Gods wil.

Jefta had nooit deze gelofte zo mogen doen.
Maar dat was nog niet eens het probleem, maar wel dat hij daarna verklaart:
Ik kan er niet op terugkomen
Dat klinkt heel vroom, rechtdoorzee, bijbels onderbouwd
Maar het is een leugen.

Niet alleen, omdat de Thora ook de mogelijkheid biedt om er onder boetedoening wel op terug te komen, Lev 5: 4v.
maar vooral omdat het miskent *wie God is*.
Een God van liefde en genade.
Wiens ziel ineenkrimpt als Hij een mens verloren ziet gaan.
De God die ons onze zonden nu juist niet betaald wil zetten,
maar ons ervan wil bevrijden
De God die tegen de grootste schurk zegt:
ik wil niet dat je sterft nee, bekeer je en leef. (Ezechiel 18: 23)
De God die daar echt alles voor over heeft gehad..

Jefta had bij deze God zijn fout kunnen belijden
Ik moet er op terugkomen, HEER vergeef het mij
Dat is allemaal niet zo sterk en stoer
Maar dat hoeft ook niet

Bij God mag je zwak en klein zijn
Mag je falen
Hoef je je zonden niet te verbergen

Jefta die dacht trouw te zijn aan wat God van hem vroeg,
werd ontrouw aan wie God echt is.
Een God van liefde en genade.
Wat zou er gebeurd zijn, als Jefta voor God en zijn dochter en heel het volk zo op de knieën was
gegaan.
Hem zo had geeerd en beleden door klein te worden
Wat een boodschap en voorbeeld had hij dan gegeven
Kostbaarder dan al zijn stoere trouw en kracht bij elkaar.
Evangelisch
Verlossend

Jefta laat ons zien dat niet alleen de trouweloze, de overtreders, de losbollen maken dat er een
koning nodig is in Israël, maar ook de wetsgetrouwen.
Die koning naar Gods hart
Die koning die met zijn leven en vooral met zijn sterven heeft laten zien:
dat Gods waarheid altijd genadig is
en dat daarom zijn genade zo waarachtig is.
Jezus Christus, Zoon van God en Zoon van David

Zien we de spiegel waarin wij moeten kijken?
Juist als Bijbelvaste christenen,
Dat rechtzinnigheid zomaar rechtlijnigheid kan worden?
Dat godsvertrouwen zomaar vroom zelfvertrouwen wordt
Dat we niet meer voor Gods troon blijven staan,
maar naast God gaat zitten
met onze grote woorden, met onze oordelen
Dit is goed en dat is slecht,
En dat we vergeten het het soms zo anders is in de ogen van God

Was Jefta slecht?
Goed en slecht
we kunnen veel van hem leren
Zijn houvast bij God en zijn woord dat een mens wijsmaakt tot zaligheid
Als we ook maar van hem leren
dat wie God willen dienen meer dan anderen moeten beseffen hoezeer ze Gods genade nodig
hebben en zich daar niet voor schamen
Je kinderen de weg wijzen met Gods woord in de hand
Doe het
Niet als de perfecte ouders maar als mensen die telkens op de knieën moeten
Maar wijs hen vooral de weg door te laten zien
Wie God is
Je niet sterk maken in het: ZO IS HET
Maar steeds meer in het
ZO IS HIJ
Zoek het bij hem, schuil bij Hem en volg hem
Amen